

משל
חושך
הלילה

והבן כפמה נפלא המאמר האמיתי הזה למי שמעמיק להבין בו. כי הנה חשף הלילה — שני מיני טעיות אפסר לו שיגרום לעין האדם, או יכסה את העין עד שלא יראה מה שלפניו כלל, או שיטעה אותו עד שיראה לו עמוד כאלו הוא אדם ואדם כאלו הוא עמוד. כן חמירות וגשמיות העולם הזה הנה הוא חשף הלילה לעין השכל וגורם לו שתי טעיות — אינו מניח לו שיראה המכשולות שבדרכי העולם ונמצאים הפתאים הולכים לבטח ונופלים ואובדים מבלי שהגיעם פחד תחלה, והוא מה שאמר הכתוב (משלי ד, יט), "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו", ואמר (שם כב, ג), "ערום ראה רעה ונסתר ופתיים עברו ונענשו", ואמר (שם יד, טז), "וכסיל מתעבר ובטח", כי לבס בריא להם כאולם ונופלים טרם ידעו מהמכשול כלל. והטעות השני, והוא קשה מן הראשון, הוא, שמטעה ראיתם עד שראים הרע כאלו הוא ממש טוב, והטוב כאלו הוא רע, ומתוך כך מתחזקים ומחזיקים מעשיהם הרעים, כי אין די שחסרה מהם ראית האמת לראות הרעה אשר נגד פניהם, אלא שנראה להם למצא ראיות גדולות ונסיונות מוכיחים לסברותיהם הרעות ולדעותיהם הכוזבות, וזאת היא הרעה הגדולה המלפפתם ומביאתם אל באר שחת. והוא מה שאמר הכתוב (ישעיה ו, י), "השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פרו" וכו', וכל זה מפני היותם פחת החשף וכבושים פחת ממשלת יצרם:

אף אותם שכבר יצאו מן המאסר הזה, הם רואים האמת לאמתו ויכולים לנעץ שאר בני האדם עליו. הא, למה זה דומה? לגן המבוכה, הוא הגן הנטוע לצחוק הידוע אצל השרים, שהנטיעות עשויות פתלים פתלים, וביניהם שבילים רבים נבוכים ומערבים — כלם דומים זה לזה, והתכלית בס הוא להגיע אל אכסדרה אחד שבאמצעם, ואמנם השבילים האלה מהם ישרים ומגיעים באמת אל האכסדרה, ומהם משגים את האדם ומרחיקים אותו ממנה, ואמנם ההולך בין השבילים, הוא לא יוכל לראות ולדעת כלל אם הוא בשביל האמיתי או בכוזב, כי כלם שווים ואין הפרש ביניהם לעין הרואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיאיות וטביעות עין שכבר נכנס בס והגיע אל התכלית, שהוא האכסדרה. והנה העומד כבר על האכסדרה הוא רואה כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמתיים והכוזבים, והוא יכול להזהיר את ההולכים בס, לומר: זה הדרך לכו בו! והנה מי שיצר להאמין לו — גייע למקום המיעד, ומי שלא יצר להאמין ויצר להלכת אחר עיניו — ודאי שישאר אובד ולא יגיע אליו. כן הדבר הזה, מי שעדין לא משל בנצרו, הוא בתוך השבילים — לא יוכל להבחין ביניהם, אף המושלים ביצרם, שכבר הגיעו אל האכסדרה, שכבר יצאו מן השבילים ורואים כל הדרכים לעיניהם ברור, הם יכולים לנעץ למי שיצר לשמע, ואליהם צריכים אנו להאמין. ואמנם מה היא העצה שהם נותנים לנו, "בואו חשבון" — "בואו וחשב חשבוננו של עולם!" כי כבר הם נסו וראו וידעו שזה לבדו הוא הדרך האמיתי להגיע האדם אל הטובה אשר הוא מבקש ולא זולת זה:

כללו של דבר, צריך האדם להיות מתבונן בשכלו תמיד בכל זמן, ובזמן קבוע לו בהתבודדו — מה הוא הדרך האמיתי לפי חק התורה שהאדם צריך לילך בו, ואחר כך בוא להתבונן על מעשיו אם הם על הדרך הזה אם לא, כי על ידי זה ודאי שיהיה לו נקל לטהר מכל רע ולישר כל דרכיו, וכמו שהכתוב אומר (משלי ד, כו), "פלט מעגל רגלך וכל דרכיך יכנו" ואומר (איכה ג, מ), "נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה'".

משל ג'
המבוכה"

הפירוט
והדירוג
של "כלל
חובת
האדם"
מ'הירות'
עד
'קדושה'

סיכום: ע"
התבוננות
בקביעות,
'קל לישר
דרכו

ערום – חכם ופיקח. ונסתר – הסתתר ונמלט מפני הרעה. כאלום – כמבנה גדול וחזק. גן המבוכה – מבוכים – מפותלים ומבלבלים. משגים – מתעים. נקל – קל.

למדת יומי
מאמרים

בשיתוף:

הרית הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
השיר לזכר התורה

www.yeshiva.org

www.meirtv.co.il

ביאורים

הרבה משחקים שאנו משחקים משקפים את רצונותינו הכמוסים. ילד שמשחק בשוטרים וגנבים רוצה להיות גיבור. ילדה שמשחקת בבובות רואה בהם את הבנות העתידיות שיהיו לה. הרמח"ל מציין כאן משחק מאוד מעניין. גן המבוכה. מהו גן המבוכה? זהו גן בצורת מבוך שנטוע לצחוק אצל השרים. המשחק של אנשי המעלה הוא מבוך ענק שצריך למצוא את הדרך לצאת ממנו. זהו משחק שמאפיין דווקא את אנשי השררה. לאנשי העם הפשוטים אין זמן לחשוב על כך. הם עסוקים במרדף אחרי פת לחם. אבל אנשי השררה, שעיתותיהם בידיהם, מבינים שהעולם הזה הוא באמת מבוך אחד גדול. לאן הולכים? מהי הדרך הישרה? מי יכול לומר איך מגיעים ומתרוממים אל המגדל? התשובות טמונות בתוך המשחק. למשחק יש כללים: השבילים נראים בדיוק אותו דבר, מימין ומשמאל לשביל ישנם חומות מוריקות של עצי נוי גבוהים. וכך גם בחיים. השבילים המובילים אל הנצח נראים בדיוק כמו השבילים שמובילים לריק. אנו חיים עם כיוון, עם דרך – השאלה היא לאן הולכים. האם בסוף מגיעים למטרה, למגדל, או שממשיכים עד סוף החיים להתבלבל ולהתברבר. החשש הגדול שמקנן בלב הוא האם הדרך שבה אני הולך היא באמת הדרך הנכונה? האם בסוף אניע אל הסולם העולה בית א-ל? הדרך לצאת ולהסתלק מהספקות היא עשה לך רב. בחר אדם שכבר עבר את המבוך ונמצא למעלה מעל המבוך, שיכול להנחות אותך בדרך התיקון. הוא יודע איזו פניה מבלבלת ומטעה ואיזה שביל הוא הנכון.

לכל אחד יש מבוך משלו. לכל אחד ישנם את השבילים שמבלבלים אותו. יתכן שגם לאותו שנמצא במגדל למעלה במבוך שלי יש מבוך משל עצמו. התמודדויות ולבטים. אך את המבוך שלי הוא כבר עבר. אז עשה לך רב, הסתלק מן הספק, וצא מן המבוכה.

הרחבות

1. עשה לך רב

וְהוּא יָכוֹל לְהַזְהִיר אֶת הַהוֹלְכִים בָּם. אדם הרוצה להשלים את מידותיו ומעשיו צריך ללכת אחרי הדרכת אנשים שלמים היכולים להכווין למקום הנכון. מעין דברים אלו כותב ריה"ל (כוזרי מאמר ראשון פסקה עט, עיין קול יהודה בהסברו הראשון) במשל הסכל שנכנס לחדר התרופות: "אדם כזה מקריב קרבנות ומקטיר קטרת על פי הקש וסברה ואינו יודע מהות הדברים הדרושים לכך וכמותם". ועל כן יש צורך בהדרכה מדוקדקת על-ידי מי שכבר התנסה בכך והגיע לאותה תכלית.

משום כך מדריכים אותנו חז"ל "עשה לך רב" (אבות פרק א משנה ו ומשנה טז), כדי "שישים אדם עליו אחד מן החכמים לאב ולראש להיות נשמע אליו ולעצתו בכל ענייניו" (מאירי שם), וכתב המהרש"א (עירובין דף נה עמוד א) שאדם החושב שאינו צריך לרב הרי הוא מגסי הרוח.

שאלות לדיון

כיצד נדע להבחין מי כבר עבר את גן המבוכה ומי עדין בתוכו?
מהו המקום של הרגש בהתבוננות?

בשיתוף:

הרית הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
 הלל לאל תורה

www.yeshiva.org

www.meirtv.co.il

למדת יומי
 מאת אוריאל